

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

21 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Pawłyszcz

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 listopada 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej P.R.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 31 maja 2023 r., I ACa 915/22,

w sprawie z powództwa P.R.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym)
i oddala apelację Banku spółki akcyjnej w W. w zakresie, w jakim
nie została oddalona w punkcie II (drugim) zaskarżonego wyroku;**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej
w W. na rzecz P.R. kwotę 6.400 zł (sześć tysięcy czterysta złotych)
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z
odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od
dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia
pozwanemu odpisu wyroku do dnia zapłaty.**

Dariusz Pawłyszcz

Tomasz Szanciło

Piotr Telusiewicz

[P.L.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny z 27 czerwca 2008 r. pomiędzy P.R. i E.B. a Bankiem S.A. w W. jest nieważna (pkt 1), zasądził od pozwanego na rzecz powoda P.R. kwoty 65 907,32 zł i 66 600,96 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 19 lutego 2022 r. do dnia zapłaty (pkt 2), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 3), a kosztami procesu obciążył w całości pozwanego (pkt 4).

Sąd ten ustalił, w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej, że 17 czerwca 2005 r. P.R. zaciągnął w G. S.A. w W. kredyt na zakup mieszkania w W. w kwocie 550 000 zł. W 2008 r. powód wraz z przyszłą żoną E.B. poszukiwali środków finansowych na spłatę powyższego kredytu oraz na remont i urządzenie mieszkania. P.R. zatrudniony był wówczas jako informatyk w branży lotniczej, a jego żona prowadziła sklep z odzieżą damską. W dniu 13 maja 2008 r. wnioskodawcy zwrócili się do pozwanego z wnioskiem o udzielenie kredytu w wysokości 660 000 zł na okres 360 miesięcy. Wniosek stanowił gotowy formularz do wypełnienia. W polu „waluta kredytu” istniała możliwość wyboru waluty spośród PLN, EURO, USD i CHF. Wnioskodawcy zaznaczyli frank szwajcarski (CHF), kierując się przede wszystkim wysokością raty. Uznali zaoferowany im kredyt za dobry i bezpieczny produkt, na ich decyzję miała wpływ możliwość uzyskania wyższej kwoty, umożliwiającej spłatę poprzedniego kredytu i uzyskanie środków na remont. Pracownik banku, z pomocą którego dokonywali wyboru oferty kredytowej, polecał im kredyt w CHF jako korzystny i bezpieczny, a dodatkowo uwzględniający ich wyższą zdolność kredytową. Małżonkowie uzyskali bowiem informację, że nie posiadają zdolności kredytowej na zaciągnięcie kredytu w PLN na wnioskowaną kwotę. Ofertę kredytu we frankach szwajcarskich przedstawiono im jako najkorzystniejszą. Pracownik banku prezentował tę walutę jako stabilną,

nie okazywał jednak wykresów dotychczasowych kursów CHF i przewidywanych jego kursów. Powód rozumiał, że wypłacone złotówki zostaną przeliczone na franki szwajcarskie, nie rozumiał dokładnie mechanizmu indeksacji, pozostawał w przekonaniu, że kredyt indeksowany nie różni się zasadniczo od kredytu w PLN. Kursu CHF nie wiązał ze zmianą salda kredytu, uważał, że wyrażone jest ono w PLN. Nie uzyskał od doradcy informacji o wpływie wzrostu kursu franka na wysokość raty i salda kredytu, nie było rozmowy o zabezpieczeniu ryzyka walutowego ani o tzw. spreadzie walutowym. Pracownik nie informował też powoda o sposobie, w jaki ustalany jest kurs CHF w tabelach bankowych. Jedynie przed zawarciem umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej przekazano wnioskodawcom informację, że zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, są narażeni na ryzyko zmiany kursów walutowych, konsekwencją którego jest ciągle wahanie zarówno wysokości rat spłaty, jak i wysokości zadłużenia z tytułu kredytu w przeliczeniu na złote polskie.

W dniu 27 czerwca 2008 r. powód wraz z żoną jako kredytobiorcy zawarli z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny w kwocie 640 000 zł, indeksowanego do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchamiania kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy bank miał wysłać do kredytobiorców pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w złotych polskich, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania miały mieć wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej. Okres kredytowania ustalono na 348 miesięcy (§ 2 ust. 6). Kredytobiorcy oświadczyli, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymali pismo „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” i zapoznali się z nim (§ 5 ust. 3). Zobowiązali się spłacić kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2, w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut obcych Banku (§ 7 ust. 1).

Kwotę kredytu wypłacono kredytobiorcom w transzach, przeliczonych na CHF. Uzyskane środki finansowe powód wraz z żoną wykorzystali zgodnie z celem określonym w umowie. Na rzecz pozwanego uiścili tytułem spłat rat kapitałowo-

odsetkowych kwoty 65 907,32 zł i 66.600,96 CHF. W dniu 30 listopada 2019 r. powód złożył reklamację dotyczącą wykonywania umowy kredytu, żądając jej unieważnienia, ale bank reklamacji nie uznał.

W dniu 14 lipca 2013 r. zmarła żona powoda. Spadek po niej odziedziczył powód w całości.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne. Sąd ten wyjaśnił, że umowa łącząca strony zawiera klauzule abuzywne, co skutkuje jej nieważnością, gdyż nie ma podstaw do zastąpienia tych postanowień umowy innymi przepisami o charakterze ogólnym.

Wyrokiem z 31 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił powyższy wyrok częściowo w punkcie drugim w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonych w tym punkcie świadczeń od 4 sierpnia 2022 r. do dnia zapłaty oraz zastrzegł na rzecz pozwanego prawo zatrzymania zasądzonych świadczeń do czasu zaofiarowania przez powoda kwoty 640 000 zł (pkt I), oddalił apelację pozwanego w pozostałej części (pkt II) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8 100 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (pkt III).

Sąd Apelacyjny wskazał przede wszystkim, że umowa kredytu jest umową wzajemną i znajduje do niej zastosowanie prawo zatrzymania, w konsekwencji czego od momentu złożenia powodowi oświadczenia woli o zatrzymaniu, tj. 4 sierpnia 2022 r., pozwany nie pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz powoda w zaskarżonym wyroku. W ocenie tego Sądu należało oddalić powództwo o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot zasądzonych na rzecz powoda za okres od dnia złożenia przez pozwanego oświadczenia woli o zatrzymaniu.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł powód, zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktu I, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego:

1/ art 58 § 1 i 2 w zw. z art. 353¹ w zw. z art. art. 385¹ k.c. przez ich nieprawidłową wykładnię polegającą na bezpodstawnym stwierdzeniu, że argumenty co do niezgodności umowy z zasadami współżycia społecznego czy naturą stosunku

prawnego wykreowanego umową powinny być kwalifikowane wyłącznie przez pryzmat konsumenckiej ochrony szczególnych przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, a nie w oparciu o ogólne normy Kodeksu cywilnego, podczas gdy wprowadzona przez pozwanego do umowy klauzula indeksacyjna powoduje, że umowa ta jest z sprzeczną naturą stosunku prawnego i narusza zasady współżycia społecznego, co powinno doprowadzić do wniosku o jej bezwzględnej nieważności, bez konieczności sięgania do przepisów regulujących ochronę konsumencką, a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż wymagalność roszczenia powoda należy powiązać z wyrażeniem świadomej woli skorzystania z ochrony polegającej na niezwiązaniu abuzywnymi postanowieniami umowy w całości;

2/ art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”) w zw. z art. 487 § 2 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że umowa kredytu indeksowanego jest umową wzajemną;

3/ art. 496 w zw. z art. 497 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwany jest uprawniony do dokonania zatrzymania, podczas gdy umowa kredytu indeksowanego nie jest umową wzajemną, zaś roszczenie pozwanego jest przedawnione;

4/ art. 496 k.c. przez jego nieprawidłową wykładnię i uznanie, że pozwany był uprawniony do dokonania zatrzymania, podczas gdy celem zatrzymania jest zabezpieczenie świadczenia, a nie do spełnienia świadczenia;

5/ art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że pozwany był uprawniony do dokonania zatrzymania i nie pozostaje w opóźnieniu od 4 sierpnia 2022 r., podczas gdy jest to sprzeczne z celami tej dyrektywy;

6/ art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że pozwany był uprawniony do dokonania zatrzymania, w sytuacji gdy jest on autorem umowy naruszającej podstawowe zasady obrotu prawnego;

7/ art. 120 § 1 w zw. z art. 455 w zw. z art. 117 § 2¹ k.c. przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że roszczenie pozwanego nie jest przedawnione,

a w konsekwencji, że może on skutecznie podnosić względem konsumenta zarzut zatrzymania;

8/ art. 481 § 1 w zw. z art. 455 k.c. przez błędną wykładnię i bezzasadne uznanie, że uprawnienie powoda do domagania się odsetek ustawowych za opóźnienie ustało z dniem 3 sierpnia 2022 r., podczas gdy pozwany nie był uprawniony do podniesienia zarzutu zatrzymania.

Powołując się na powyższe zarzuty, powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanego w pozostałym zakresie, jak również o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej dotyczyły dwóch kwestii: uwzględnienia przez Sąd drugiej instancji zarzutu zatrzymania zgłoszonego przez pozwanego i należności odsetkowych. Ponieważ skargi kasacyjnej nie wniósł pozwany, poza zakresem rozważań pozostawały zagadnienia związane z nieważnością umowy kredytu łączącej strony niniejszego postępowania.

Jeżeli chodzi o prawo zatrzymania, to możliwość uwzględnienia tego prawa stanowiła przedmiot analizy Sądu Najwyższego w sprawie II CSKP 243/24, skutkiem czego było postanowienie z 17 marca 2023 r., którym przekazano powiększonemu składowi tego Sądu zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości: „Czy stronie przysługuje prawo zatrzymania (art. 496 w zw. z art. 497 k.c.), jeżeli podlegające zwrotowi świadczenia wzajemne obu stron umowy mają charakter pieniężny?”. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23 (OSNC 2025, nr 3, poz. 25), przesądzono, że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony.

Podzielając argumentację zawartą w powyższej uchwale, należy dodać, że analogiczne stanowisko wyrażono w orzecznictwie unijnym. W wyroku

z 14 grudnia 2023 r. (C-28/22, Syndyk masy upadłości Getin Noble Bank S.A.) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraźnie wskazał, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą, w sytuacji gdy umowa kredytu hipotecznego zawarta przez przedsiębiorcę z konsumentem nie może już pozostać wiążąca po usunięciu nieuczciwych warunków zawartych w tej umowie, przedsiębiorca ten może powołać się na prawo zatrzymania umożliwiające mu uzależnienie zwrotu świadczeń otrzymanych od tego konsumenta od przedstawienia przez niego oferty zwrotu świadczeń, które sam otrzymał od tego przedsiębiorcy, lub gwarancji zwrotu tych ostatnich świadczeń, jeżeli wykonanie przez tego samego przedsiębiorcę tego prawa zatrzymania powoduje utratę przez rzeczonoego konsumenta prawa do uzyskania odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu nałożonego na danego przedsiębiorcę do wykonania zobowiązania umownego po tym, jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu świadczeń zapłaconych jemu w wykonaniu tej umowy.

Podobnie w postanowieniu z 8 maja 2024 r. (C-424/22, Santander Bank Polska S.A.) Trybunał ten przyjął, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności zawartej przez instytucję bankową z konsumentem umowy kredytu hipotecznego z uwagi na nieuczciwy charakter niektórych warunków tej umowy powołanie się przez tę instytucję na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od wspomnianej instytucji ze względu na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru tych warunków, od równoczesnego zaofiarowania przez rzeczonoego konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od tej samej instytucji przez konsumenta na podstawie wspomnianej umowy, niezależnie od spłat dokonanych już w wykonaniu tej umowy.

Bezprzedmiotowe były zatem rozważania dotyczące kwestii przedawnienia roszczenia banku objętego zarzutem zatrzymania. Jedynie na marginesie należy

wskazać, że w powołanym wyroku z 14 grudnia 2023 r., C-28/22, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, iż art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w następstwie uznania za nieważną umowy kredytu hipotecznego zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem z uwagi na zawarte w tej umowie nieuczciwe warunki termin przedawnienia roszczeń tego przedsiębiorcy wynikających z nieważności rzeczowej umowy rozpoczyna bieg dopiero od dnia, w którym staje się ona trwale bezskuteczna, podczas gdy termin przedawnienia roszczeń tego konsumenta wynikających z nieważności tej umowy rozpoczyna bieg w chwili, w której dowiedział się on lub powinien dowiedzieć się o nieuczciwym charakterze warunku powodującego tę nieważność.

Natomiast w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), przyjęto, że jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.

Problematyka należności odsetkowej również doczekała się analizy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Jak wyjaśniono w wyroku z 15 czerwca 2023 r. (C-520/21, Bank M.), art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności.

Trzeba wskazać także na powołany wyżej wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 grudnia 2023 r., C-28/22, w którym jednoznacznie wykluczono utratę przez konsumenta prawa do uzyskania odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty. Trybunał zwrócił również uwagę, że z powodu braku wykładni przyjętej przez Sąd Najwyższy w uchwale składu

siedmiu sędziów z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56), konsumentowi należne byłyby odsetki za opóźnienie od upływu terminu wyznaczonego przedsiębiorcy na wykonanie zobowiązania, po otrzymaniu przez niego stosownego wniosku konsumenta, do chwili podniesienia zarzutu zatrzymania. Z tej uchwały wynika, że przedsiębiorca nie znajduje się w sytuacji opóźnienia w wykonaniu, zanim umowa kredytu hipotecznego nie stanie się trwale bezskuteczna, a więc konsument traci prawo do części lub całości odsetek za opóźnienie, co dodatkowo pogarsza jego sytuację prawną i finansową. Skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby jednak zagrożona, gdyby konsumenci ci, powołując się na prawa, które wywodzą z tej dyrektywy, byli narażeni na ryzyko nieotrzymania odsetek za opóźnienie od kwot, które powinny im zostać zwrócone ze względu na nieważność takiej umowy od momentu upływu terminu nałożonego na przedsiębiorcę do wykonania świadczenia, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tych kwot.

W uchwale pełnego składu Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy uznał, że stanowisko przyjęte w uchwale z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, wymaga korekty. Przyjął, że oświadczenie w przedmiocie braku woli związania niedozwolonym postanowieniem nie wymaga żadnej formy szczególnej, a konsument może wyrazić wolę przez każde zachowanie, które ujawnia ją w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). W praktyce wola konsumenta co do tego, że nie chce być związany postanowieniem niedozwolonym, jest wyrażana przede wszystkim w sposób dorozumiany w okolicznościach, w których konsument dąży do realizacji swoich uprawnień wynikających z abuzywności klauzuli i – ewentualnie – z nieważności umowy, jeżeli nieważność taka jest skutkiem abuzywności klauzuli. Może to nastąpić np. przez wystosowanie do banku wezwania do zwrotu kwot uiszczonych tytułem spłaty rat kredytu, ale także w każdy inny sposób, z którego będzie wynikała wola konsumenta powołania się na niedozwolony charakter postanowień. Jednoznaczna intencja realizacji uprawnień wynikających z abuzywności klauzuli objawia zarazem brak woli potwierdzenia jej obowiązywania. Oświadczenie konsumenta spełniające powyższe wymogi wystarczy do postawienia przysługującego mu roszczenia restytucyjnego w stan wymagalności – jako roszczenia o charakterze bezterminowym – na podstawie art. 455 k.c.

Data wymagalności roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy, a więc i rozpoczęcia biegu odsetek (art. 481 § 1 k.c.), nie może być uzależniona od złożenia w trybie procesowym, tj. w toku postępowania sądowego, oświadczenia o objęciu lub nieobjęciu go kwestionowaną klauzulą abuzywną. Niezłożenie przez konsumenta oświadczenia lub złożenie go w późniejszym terminie nie powinno przekładać się na wymagalność roszczenia odsetkowego. Wezwanie wierzyciela do spełnienia przez dłużnika świadczenia wynikającego ze zobowiązania bezterminowego przekształca je w zobowiązanie terminowe. W razie wezwania dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie. Nie oznacza to, że jego obowiązek podlega realizacji natychmiast, lecz spełnienie powinno być dokonane bez zbędnej zwłoki, przy uwzględnieniu charakteru roszczenia (zob. np. wyroki SN z 5 czerwca 2024 r., II CSKP 35/24, i z 22 stycznia 2025 r., II CSKP 2050/22). Data wymagalności roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy, a więc i data rozpoczęcia biegu odsetek, nie może być uzależniona także od prawa zatrzymania, na które powołuje się przedsiębiorca.

Mając powyższe na względzie, ponieważ skarga kasacyjna powoda była uzasadniona, a zaistniały przesłanki określone w art. 398¹⁶ zd. 1 k.p.c., Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i orzekł co do istoty sprawy, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.).

Dariusz Pawłyszcz

Tomasz Szanciło

Piotr Telusiewicz

[P.L.]

[a.ł]